

LOGOTERAPİ VE PSİKİYATRİ HEMŞİRELİĞİNİN BENZERLİKLERİ: FELSEFİ BİR BAKIŞ AÇISIYLA GÖZDEN GEÇİRME

SIMILARITY OF LOGOTHERAPY AND PSYCHIATRY NURSING: REVIEW WITH A PHILOSOPHY PERSPECTIVE

Merve UĞURYOL ÜNAL¹, Esra ENGİN²

¹ Araştırma Görevlisi Doktor, Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir/Turkey

² Profesör Doktor, Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir/Turkey

Özet

Victor E. Frankl tarafından 1920li yıllarda ortaya konan ve yaşamın anlamı, amacı ve değerleri temel alan logoterapi “anlam yoluyla terapi” olarak adlandırılmaktadır. Yunanca “logos” yani “anlam” kelimesinden türetilen logoterapi “anlam yoluyla terapi ya da anlam yoluyla iyileşme” olarak literatürde yerini almıştır. Her durumda ve koşulda insanın yaşamak için bir neden bulabileceğini savunan yaklaşım, insanın ancak bu yolla kendini gerçekleştirebileceğini belirtir. Anlamın ulaşılamaz ya da imkânsız olmadığını, bir potansiyel olduğunu vurgulayan logoterapide kişi bunu fark eder ve gerçekleştirmeye odaklanır. İnsanın geçmişine değil geleceğine odaklanılır. Geçmiş deneyimleri ve gelecekte gelen anlam çağrısı ile kişinin şu an ki davranışları oluşur. İnsanın kendi potansiyelini gerçekleştirebilmesi, hedeflerine yönelik ilerlemesi ve kaliteli bir yaşam sürme olanağına dikkat çeker.

Psikiyatri hemşireliği birey, aile ve toplumun ruh sağlığını koruyan, geliştiren, tedavi ve bakımında rol alan profesyonel bir meslektir. Psikiyatri hemşireleri bu rollerini uygulama sürecinde kullanırken birtakım sorunlarla da karşılaşmaktadır. Bakım sürecinde karşılaşılan bu sorunlara yönelik çözümlerde, standart tedavi ve bakımın yanında farklı yaklaşımların da sürece dahil edilmesi gerekliliği vardır. Logoterapi de bu yaklaşımlardan biridir.

Logoterapötik yaklaşım insan doğasına bakışı noktasında psikiyatri hemşireliği ile benzerlikler göstermektedir. Bu noktada psikiyatri hemşireliğinin insanı ele alış şeklinin incelenmesi ve logoterapinin temel felsefesi ile hangi noktalarda kesiştiğinin ortaya konmasının psikiyatrik bakıma katkısı açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

Bu derlemede amaç logoterapi ve psikiyatri hemşireliğinin insan doğasına bakışını irdelemek ve iki yaklaşım arasındaki benzerlikleri ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Logoterapi; psikiyatri hemşireliği, psikoterapötik süreçler

Abstract

Logotherapy, introduced by Victor E. Frankl in the 1920s and is based on the meaning, purpose and values of life, is called “therapy through meaning”. Derived from the Greek word “logos” meaning “meaning”, “content”, logotherapy has taken its place in the literature as “therapy through meaning or healing through meaning”. The approach, which argues that a person can find a reason to live in any situation and condition, states that only in this way can a person realize himself. In logotherapy, which emphasizes that meaning is not unattainable or impossible, but a potential, the person realizes this and focuses on realizing it. The focus is on the future, not the past. A person's current behavior is formed by his past experiences and the call for meaning from the future. It draws attention to the possibility of people to realize their own potential, to progress towards their goals and to lead a quality life.

Psychiatric nursing is a professional profession that protects and improves the mental health of the individual, family and society, and takes a role in its treatment and care. Psychiatric nurses also encounter some problems while using these roles in the practice process. In the solutions to these problems encountered in the care process, it is necessary to include different approaches in the process besides standard treatment and care. Logotherapy is one of these approaches.

The logotherapeutic approach shows similarities with psychiatric nursing in terms of its view of human nature. At this point, it is thought that examining the way in which psychiatric nursing treats people and revealing at what points it intersects with the basic philosophy of logotherapy will be important in terms of its contribution to psychiatric care.

The aim of this review is to examine the perspective of logotherapy and psychiatric nursing on human nature and to reveal the similarities between the two approaches.

Keywords: Logotherapy; psychiatric nursing; psychotherapeutic processes

ORCID ID: MU: 0000-0002-2069-7306; EE: 0000-0003-0836-1532

Sorumlu Yazar: Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir/Turkey

E-mail: merveuguryol_1990@hotmail.com

Geliş tarihi/ Date of receipt: 07.07.2022

Kabul tarihi / Date of acceptance: 30.03.2023

GİRİŞ

Logoterapi ve Tarihçesi

Yunanca logos Türkçe anlam, kelimesinden türetilen logoterapi, anlam yoluyla terapi ya da anlam yoluyla iyileşme olarak literatürde yerini almıştır (1,2). Varoluşçu psikiyatri ve hümanistik yaklaşım kapsamında ele alınan logoterapi, kişinin yaşamı anlamlandırma süreçleriyle ilgilidir (2,3). “Anlam odaklı terapi” olarak da bilinen logoterapi, bireyin yaşamda bulması gereken anlam ve amaca odaklanır. Bu kapsamda bireye anlam ve amaç bulmada yol gösteren ve yardım eden bir yaklaşım olarak kullanılmaktadır (4). Varoluşsal boşluk, varoluşsal engellenme, yaşamın anlamı, sevgi ve acının anlamı, özgürlük, sorumluluk ve değerler gibi kavramlar logoterapinin yakından ilgilendiği kavramlardır (4).

Logoterapi ilk olarak 1920li yıllarda Dr. Viktor Emil Frankl tarafından tanımlanmıştır (akt. 5). II. Dünya Savaşı’ndan sonra toplama kamplarında yaşamış psikiyatrist ve nörolog olan Frankl esir alındığı dönemde annesi, babası, erkek kardeşi, eşi ve çocuklarını kaybetmiştir (2). Tüm bunları üç yıl içinde yaşayan Frankl hala hayatta olmasının bir anlamı olduğunu düşünmüş, Camp to Existentialism (Ölüm Kampından Varoluşçuluğa) adında bir kitap yazmış ve kitabın özgün basımına logoterapi ile ilgili bir bölüm eklemiştir. Sonrasında Frankl, logoterapi ile ilgili bu bölümün yeterli olmadığını düşünerek genişletmiştir (2,3).

Frankl, kendi yaşamındaki deneyimler ile birlikte koşullar ne olursa olsun, en zor anlarda dahi hayatın yaşamaya uygun bir anlamı olduğunu belirtmiştir (3). Logoterapi yaklaşımında hayatın yaşamaya uygun bir anlamı olduğunu belirtmiştir. Ulu (6)’nın aktardığı üzere Frankl insanların yaşamına devam edebilmeleri için anlamın gerekli olduğunu belirtmiştir.

Logoterapi uygulamalarında birey, yaşamın anlamıyla karşı karşıya getirilir ve bu anlama yönlendirilir (2,3). Logoterapi ya da “Üçüncü

Viyana Psikoterapi Okulu” olarak da adlandırılan bu teori insanın varoluşu kadar, insanın anlam arayışına da odaklanmaktadır (7,8).

Günümüz dünyasında insan varoluşsal boşluk sebebiyle kaygı yaşamaktadır. Varoluşsal boşluk olarak adlandırılan bu süreç, kişinin yoğun iş temposundan çıkarak kendi kendine kaldığı zamanlarda yaşamının anlamdan yoksun olduğunu fark ettiği anlarda yaşanmaktadır. Frankl’e göre insan yaşamındaki varoluşsal boşluk ve kaygının en temel nedeni anlam eksikliğidir. Frankl, yaşanan varoluşsal boşluğun kaygı, depresyon, intihar, travma, kronik ve ölümcül hastalıklar, madde bağımlılığı gibi hastalıklara neden olabileceğini belirtmiştir (3). Öte yandan kişi depresyon, intihar, travma gibi psikolojik sorunlardan sonra da anlam kaybı yaşayabilir (9,10). Bu konuda kaybedilen anlamın yeniden yapılandırılması, mevcut anlamlara yeni anlamlar eklenmesi logoterapi yaklaşımının amaçları arasındadır.

Logoterapinin Temel İlkeleri

Freud, insanın yaşamın anlam ve amacını sorgulamasını ruhsal hastalık olarak tanımlarken (11), Frankl insanın ancak yaşamın anlam ve amacını sorgularsa kendini gerçekleştirebileceğini savunmuştur (3,12). Aynı zamanda Frankl, insanın yaşam amacında anlam bulma istencinin önemli bir yer tuttuğunu belirtmiştir (3). Yaşamdan anlam bulmak logoterapi felsefesine göre kişinin duygusal ve ruhsal olarak olgunlaşmasında etkilidir. İnsanın yaşamda karşılaştığı her türlü zorluk, duygusal ve ruhsal gelişiminin bir sonraki basamağıdır. Kişi bu basamakları bir bir tırmanırken yeni olay ve durumlar ile karşı karşıya kalır. Deneyimlenen bu olay ve durumlar zaman zaman acı verici nitelikte olabilir. Her ne kadar olumsuz bir durum olarak görülse de acı, insan yaşamının hem vazgeçilmez bir parçası hem de gelişim için bir dönüm noktasıdır (13). Önemli olan insanın acı karşısında sergilediği tutumdur. Her insanın acıya karşı sergilediği tutum farklıdır. Logoterapi özellikle bireyin yaşadığı

olaylar karşısında sergilediği işlevsel olmayan tutumların yerine işlevsel tutumların konulmasını amaçlayan bir yaklaşımdır.

Logoterapi yaşamın en zor koşullar altında bile yaşamaya değer olduğunu savunur. İnsan bu koşullar altında yaşamına anlam veren şeyi bulup ortaya koymalıdır. Anlamın imkansız ya da ulaşılamaz bir şey olmadığını, bir potansiyel olduğunu vurgular. İnsan bunun farkına vardıkdan sonra onu gerçekleştirir (14).

Logoterapi aynı zamanda insanın kendi yaşamı üzerinde kontrol sahibi olduğu alanlara odaklanır. İnsanın kendi potansiyelini gerçekleştirebilmesi, hedeflerine yönelik ilerlemesi ve kaliteli bir yaşam sürme olanağına dikkat çeker. Kişi tüm bunları yaparken vicdani sorumluluğu altında hareket eder. Vicdan kişiyi anlama yönlendiren bir araç niteliğindedir (12).

Her insanın yaşamında oynaması gereken bir rol bulunmaktadır. Bu rolün çok büyük bir amacı vardır. Yaşam tarafından insana gelen bu anlam çağrısının en etkileyici kısmı yalnızca o kişi tarafından anlaşılmasıdır. Bu durumda kişiden yalnızca kendisi olması beklenir. Kimse bir başkasının yerini alamaz. Yalnızca o kişi o yeri doldurur veya o yer boş kalır (15).

Logoterapi insanın geçmişine değil, gelecekte kendisini çağıran anlamı bulmaya odaklanır. İnsan geçmişte yaşadıkları ile şimdiki haline gelmiştir. Gelecekte gelen anlam çağrısı da kişinin şuan ki davranışlarını belirlemektedir (16). Kişinin geçmiş yaşamındaki çatışmalarından şuan ait değer ve çatışmaları ile ilgilenir. Kişinin geçmişi değiştirebilme gücü yoktur ancak geleceğine yön verme gücü her zaman vardır (4).

Logoterapi yaklaşımının insan yaşamına bakışı düşünüldüğünde psikiyatri hemşireliğinin insan doğasına bakışı ile benzer noktaları olduğu görülmektedir. Bu bağlamda psikiyatri hemşireliğinin insanı ele alış şeklinin incelenmesi ve logoterapi yaklaşımı ile hangi konularda kesiştiğinin ortaya konmasının önemli olacağı düşünülmektedir.

Logoterapi ve Psikiyatri Hemşireliği

Psikiyatri hemşireliği birey, aile ve toplumun ruh sağlığını koruyan, geliştiren, tedavi ve bakımında rol alan profesyonel bir meslektir (17). Psikiyatri hemşireleri bu rollerini uygulama sürecinde kullanırken bir takım sorunlarla da karşılaşmaktadır. Bakım sürecinde karşılaşılan bu sorunlara yönelik çözümlerde, standart tedavi ve bakımın yanında farklı yaklaşımların da sürece dahil edilmesi gerekliliğini doğurmaktadır (18-20).

Psikiyatri hemşireleri uygulama sürecinde farklı teorik yaklaşımları bakım verdikleri hastaların gereksinimleri doğrultusunda kullanmaktadır. Yararlanılan yaklaşımlarda hedef birey, aile ve toplumun gereksinimlerine göre belirlenmeli ve sorun alanına yönelik olmalıdır. Bu bağlamda psikiyatri hemşireliği uygulama sürecinde bilişsel davranışçı terapi (19), psikodrama (21), tamamlayıcı tedaviler (22), sanat terapileri (23) gibi pek çok farklı yaklaşımdan yararlanılmaktadır. Yapılan araştırmalarda kabul ve kararlılık terapisinin ağrı, anksiyete ve depresyonu azalttığı, yaşam kalitesi, öz yeterlilik ve sosyal uyumu arttırdığına (24); bilişsel davranışçı terapi ve Roy adaptasyon modelinin birlikte uygulandığı bir çalışmada bireylerin kaygı düzeyinin azaldığına (25) yönelik çalışmalar bulunmaktadır. Yine sanat terapisi uygulamaları kapsamında fotoğraf sanatının psikiyatri hastalarının rehabilitasyon sürecinde kullanıldığı bir projede, fotoğraf atölyesi ve damgalamanın vurgulandığı serginin psikiyatri hastalarının rehabilitasyon sürecine olumlu katkı sağladığı saptanmıştır (26). Yine Eskigölek ve Kav (27) palyatif bakım sürecindeki bireyin yaşadığı fiziksel ve ruhsal acıyı anlamlandırmasında kullanılan, spiritüel bakımın önemini vurgulayan ve bu bağlamda uygulanması önerilen varoluşçu yaklaşımları açıklamışlardır. Uygulanması önerilen yaklaşımlardan biri de logoterapidir. Ulusal literatürde psikiyatri hemşireliğinde logoterapi uygulamalarına rastlanmamış olsa da uluslar arası alanda yapılmış çalışmalar mevcuttur. Sun ve ark. (10) depresyon tanısı almış hastalar

üzerinde uyguladıkları logoterapinin hastaların depresyon, umutsuzluk ve intihar düşünceleri düzeyini azalttığını bulmuşlardır. Sun ve ark. (9)'nın depresyon hastaları üzerinde yaptığı bir başka araştırmada ise, hastaların logoterapi uygulamasından sonra yaşamı anlamlandırma düzeylerinin arttığını saptamışlardır. Yapılan her uygulama kendi içinde değerli ve bireyin sağlığını korumaya ve geliştirmeye yöneliktir. Logoterapi de insanı biyolojik, psikolojik ve manevi olmak üzere üç boyutta ele alan ve psikiyatri hemşireliği bakım uygulamalarında kullanılan bir yaklaşımdır.

Logoterapi, psikiyatri hemşireliği değerleri ve psikiyatri hemşireliğinin insan doğasına bakışı konusunda benzer bir anlayışa sahiptir. Logoterapide insan eşsiz ve biriciktir. Her insanın gereksinimleri farklı ve kendine özgüdür. Psikiyatri hemşiresi de bakım sürecinde her hastaya özel bir yaklaşım sergilemektedir. Bakım verdiği hastanın tanısı aynı dahi olsa gereksinimleri farklı olabilir. Bireylerin bu özgünlük ve biriciklik içinde yaşamlarında anlam ve amaç bulmasında, varoluş amacını sorgulamasında onlara yol gösteren bir yaklaşım olarak ortaya çıkan logoterapi, her insanın anlam bulma gücü olduğunu savunur (1). Benzer şekilde psikiyatri hemşiresi hastasının yaşamında nelerin önemli olduğunu fark etmesinde ona destek olur. Yaşamda önemli şeylerin fark edilmesi, psikiyatri hemşiresinin bakım kalitesini artırması açısından önemlidir çünkü hasta yaşamında anlam yüklediği şeylere önem atfeder. Bu anlam zaman zaman kaybolabilir ve tekrar kazanılabilir. Anlamın yeniden kazanılması ve yapılandırılması sürecinde psikiyatri hemşiresi hastasına yol gösterir. Literatürde psikiyatri hemşireliği uygulamalarında logoterapinin kullanıldığı araştırmalar incelendiğinde; Sun ve ark. (9)'nın depresyon tanılı hastalarda 12 oturumluk logoterapinin hastaların depresyon, umutsuzluk ve intihar düşüncelerini azaltmada ve yaşamın anlamını arttırmada etkili olduğu bulunmuştur. Araştırmada logoterapi uygulayan psikiyatri hemşiresinin görüşmelerde hasta için anlamlı

yaşam deneyimleri, sevgi ve acının anlamı, mutluluk veren yaşam deneyimleri, gelecekteki beklentilere odaklandığı belirtilmiştir. Sun ve ark. (10)'nın depresyon tanılı hastalar üzerinde yaptığı bir başka araştırmada, logoterapinin yaşam anlamını arttırmada ve depresyonu azaltmada olumlu etkisi olduğunu saptanmıştır. Araştırma sonucunda, psikiyatri hemşirelerinin depresyon tanısı alan hastalara uyguladıkları logoterapi yaklaşımı sayesinde hastaların intihar düşüncelerinin azalacağını vurgulamışlardır. Özellikle hemşirelerin logoterapi eğitimlerini tamamladıktan sonra logoterapiyi klinik bakımda kullanmasına vurgu yapmışlardır (10). Araştırmalar doğrultusunda, psikiyatri hemşireleri de klinik bakımda yaşamdan anlam ve amaç bulamayan hastalara için sokratik diyalog, düşünce odağını değiştirme, tutumların biçimlendirilmesi gibi logoterapinin temel tekniklerini kullanarak görüşmeler planlayabilir. Görüşme süreçlerini, hastanın yaşamına ilişkin kontrol edebildiği ve kontrol edemediği durumlar, yaşamın ne anlam ifade ettiği, yaşamda ne olsa kendisi için anlamlı hale gelebileceği, değiştiremediği işlevsel olmayan davranışlar üzerine planlama yapması önerilir.

Psikiyatri hemşireliği birey, aile ve toplumun ruh sağlığının korunması ve geliştirilmesinde rol alan, bireylerin ruhsal hastalık ve acı çekme yaşantılarında anlam bulmada profesyonel olarak destek sağlar (28). İnsanı motive eden en güçlü şey anlam bulma arzusudur. Psikiyatri hemşiresi hastanın yaşamında bir anlam bulabilmesinde ona rehberlik eder.

Logoterapi insanı beden, zihin ve ruh olmak üzere üç boyut ile ele almaktadır. Tıpkı psikiyatri hemşiresinin bakım verdiği hastayı biyo-psiko-sosyal açılardan değerlendirmesi gibidir (28). Her üç alan da birbirinden etkilenmektedir. Bu nedenle yalnızca fiziksel sorunlara odaklanıp insan ruhunun göz ardı edilerek anlaşılmasına çalışılması yaşamdaki problemleri çözmede yetersiz kalacaktır.

Logoterapide insan yaptığı davranışlardan sorumludur. Psikiyatri hemşiresi hastası ile karşılaştığı ilk andan itibaren bakım sürecini

başlatmış olur (29). Her bireye özgü planlanan bu süreçte amaç, bireyin mümkün olduğunca kendi sorumluluğunu alması ve bağımsızlığını kazanabilmesidir. Psikiyatri hemşiresi bir durum karşısında kişinin özgürce seçim yapabilmesi için onu destekler. Kişi yaptığı davranışların sorumluluğunu zamanla alır ve giderek bağımsızlığını kazanır (28). Logoterapi de aynı şekilde kişinin kendi yaşamının kontrolünü sağlayabilme yeteneğini merkez almaktadır (4). İnsanlar duygu, düşünce ve davranışlarını kontrol etme gücüne sahiptir. Psikiyatri hemşiresi hastasının duygu, düşünce ve davranış üçlüsü arasındaki bağlantıyı fark etmesi ve bu farkındalık ile neler yapabileceği ile ilgili yol gösterici rol üstlenmektedir (30). Logoterapi uygulama süreçlerinde bireyin özellikle kime ve neye karşı sorumluluğu olduğuna dair bir farkındalık geliştirmesi beklenir. Kişi bu sorumluluğu alarak anlam çağrısına yanıt verir. Anlam bulma yolculuğunda kişi yalnızdır, anlam ne terapist ne de bir başkası tarafından bireye verilemez (8). Logoterapi uygulamalarında psikoterapötik danışma süreci üç aşamadan oluşmaktadır.

Tanılama aşaması; Terapistin hasta hakkında soru-cevap yöntemi ile bilgi topladığı, tanışma ve güven oluşturma aşamasıdır.

Terapi aşaması; Terapinin ne olduğu hakkında hastanın bilgilendirildiği ve terapötik tekniklerin uygulandığı aşamadır.

İzleme aşaması; Terapi sonunda hastanın mümkün olan en bağımsız şekilde süreci tamamlaması ve yaşamına devam etmesinin amaçlandığı aşamadır (31).

Psikiyatri hemşireliği bakım süreci de benzer şekilde işlemektedir. Psikiyatri hemşiresi hasta ile temas ettiği ilk andan itibaren terapötik süreç başlar. Önce tanışma ve karşılıklı güven sağlandıktan sonra veriler toplanmaya başlanır. Hastanın bakım gereksinimleri doğrultusunda amaçlar belirlenir ve girişimler planlanır. Logoterapideki terapi aşaması psikiyatri hemşireliği uygulama süreçlerinde hastanın bağımsızlığını kazanana kadar geçen süreyi içermektedir (29). Bu terapötik süreçte

psikiyatri hemşiresi klinik uygulayıcı, primer bakım sağlayıcı, konsültan ve liyezon gibi rollerini sergiler (28). Empati ve kişilerarası iletişim becerileri ile karşısındaki kişiyi anlayabilmek için en derinine iner. Psikiyatri hemşiresi terapötik süreçte kendi varlığını kullanır (32). Hastanın tedavisi bittikten ve taburculuk sürecinden itibaren de takip ve kontrol aşaması başlamaktadır (29). Bu yöntem benzerliğinden yola çıkarak logoterapinin psikiyatri hemşireliği uygulama alanlarında kullanılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Logoterapi ve psikiyatri hemşireliğinin insan doğasına bakışının karşılaştırılması Tablo 1’de belirtildiği gibidir.

Logoterapi ile İlgili Yapılan Ulusal ve Uluslararası Araştırmalar

Ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde logoterapi ile ilgili sınırlı sayıda çalışmaya ulaşılmıştır. Uluslararası literatür incelendiğinde logoterapinin; kanser tanısı almış çocukların annelerinde anskiyete ve depresyon üzerindeki etkisi (33); HIV/AIDS tanılı ev hanımlarında içselleştirilmiş damgalama ve depresyon üzerine etkisi (34); lösemi tanısı almış hastaların umut düzeyine etkisinin (35) incelendiği araştırmalar bulunmaktadır. Yine logoterapinin travma sonrası stres bozukluğu, madde kullanım bozukluğu tanısı almış bireyler üzerindeki etkisinin incelendiği çalışmalar da bulunmaktadır (36,37).

Tablo 1: Logoterapi ve Psikiyatri Hemşireliğinin İnsan Doğasına Bakışının Karşılaştırılması

Logoterapinin insan doğasına bakışı	Psikiyatri hemşireliğinin insan doğasına bakışı
-İnsan eşsiz ve biriciktir.	-Her hasta tek ve biriciktir.
-İnsan yaptığı davranışlardan sorumludur.	-Psikiyatri hemşiresi hastasının sorumluluk alması için onu destekler.
-Özgürlük bir durum karşısında kişinin seçim yapabilme yetisidir.	-Psikiyatri hemşiresi hasta ile temas ettiği ilk andan itibaren onu bağımsızlaştırmak için çaba harcar.
-Sevgi, bir diğerinin özünü görebilmektir.	-Psikiyatri hemşiresi empati ve kişilerarası iletişim becerileri ile karşısındaki kişiyi anlayabilmek için en derinine iner.
-Her insanın anlam bulma gücü vardır.	-Psikiyatri hemşiresi hastasının yaşamında nelerin önemli olduğunu fark etmesine yardımcı olur.
-İnsanlar duygu, düşünce ve davranışlarını kontrol etme gücüne sahiptir.	-Psikiyatri hemşiresi hastasının duygu, düşünce ve davranışları arasındaki bağlantıyı fark etmesinde hastasına destek olur.
-İnsanı motive eden en güçlü şey anlam bulma arzusudur.	-Psikiyatri hemşiresi hastanın yaşamında bir anlam bulabilmesinde ona rehberlik eder.

Ulusal literatürde logoterapi ile ilgili yapılan sekiz yüksek lisans ve beş doktora tezi olmak üzere toplam on üç teze ulaşılmıştır. Tez konuları incelendiğinde; travma sonrası hayata küsme bozukluğu, affetme esnekliği, sosyal fobi, kekemelik, kimlik algısı, anlam arayışı,

aile danışmanlığı, travma sonrası gelişim, iyi olma hali, yaşamda anlam bulma ,spiritüel iyi oluşluk ve manevi danışmanlık ve rehberlik üzerine çalışıldığı görülmektedir. Tezlerin tümü girişimsel olarak yürütülmüş ve logoterapi uygulamaları gruba yönelik olarak gerçekleştirilmiştir (38-50).

Ulusal literatürde yapılan tezler dışında, logoterapi uygulamalarına yönelik MS tanılı bireylerde depresyon, anskiyete, affektif kişilikve yaşam kalitesi düzeylerini inceleyen bir araştırmaya rastlanmıştır (51). Logoterapi ile ilgili ulusal literatürde yayınlanan derlemeler bulunsa da sınırlı sayıdadır. Logoterapi uygulamalarına yönelik daha fazla girişimsel çalışma yapılmasının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Logoterapi yaklaşımının, özellikle birey merkezli bakımı temel alan psikiyatri hemşireliği uygulamalarına dâhil edilmesinin bireylerin yaşamlarının daha derinlerine inerek onları anlamayı kolaylaştıracağı düşünülmektedir. Logoterapi ve psikiyatri hemşireliğinin insan doğasına bakışındaki benzerlik bunu destekler niteliktedir.

SONUÇ

Anlam odaklı terapi olarak da ifade edilen ve ilk olarak Victor E. Frankl tarafından ortaya konulan logoterapi, birey ve anlam merkezlidir. Frankl'ın da belirttiği gibi kaygı, depresyon, intihar, travma, kronik ve ölümcül hastalıklar ve madde bağımlılığı gibi pek çok psikiyatrik rahatsızlığın temelinde varoluşsal boşluk ve anlam yokluğu yatmaktadır. Psikiyatri hemşireleri belirtilen tüm bu hastalık belirtilerini gözlemlemekte ve bu hastalıkları deneyimleyen bireylere bakım vermektedir. Psikiyatri hemşireleri tarafından sağlanan psikoterapötik bakımın logoterapi felsefesi ile bütünleştirilebilir ve logoterapinin temel kavramlarının bakıma entegre edilebilir olduğu düşünülmektedir. Her iki yaklaşımın da bireyi temel alması ve literatürde bu alanda girişimsel çalışmaların sınırlı olması bu gereksinimi ortaya koymaktadır.

Psikiyatri hemşirelerinin öncelikle logoterapi alanındaki eğitimlere katılarak, bu yaklaşımı uygulayabilir niteliğe sahip olduktan sonra klinik uygulamalarda bu yaklaşımı benimsemesinin insan doğasını daha iyi anlamasına yardımcı olacağı düşünülmektedir. Hasta ile karşılaştığı andan itibaren hemşirelik sürecini başlattığı bakım planına logoterapinin temel ilkelerinin entegre edilerek bakımın sürdürülmesinin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Tagay Ö, Voltan Acar N, Nalbant A. Logoterapide kullanılan kavramların ve tekniklerin Türk kültürü'nde uygulanabilirliği. *Ege Eğitim Dergisi* 2016;(17)1:105-126.
2. Frankl V.E. Duyulmayan anlam çığı. Budak S, (Çev.) İstanbul: İstanbul Öteki Ajansı; 2018a.
3. Frankl V.E. İnsanın anlam arayışı. Budak S, (Çev.) İstanbul: İstanbul Okyanus Yayınları; 2017.
4. Frankl V.E. Anlam istenci. logoterapinin temelleri ve logoterapi uygulamaları. Yalçınkaya M, (Çev.) İstanbul: Öteki Yayınevi; 2018.
5. Çelik G. Logoterapi: temel bileşenleri ve terapi teknikleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet* 2017;28(2):70-97.
6. Ulu M. Hayatı anlamlandırma ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki üzerine. *bilimname XXXVI* 2018;2:165-188.
7. Schulenberg SE, Hutzell RR, Nassif C, Rogina JM. Logotherapy for clinical practice. *Psychotherapy (Chic)* 2008;45(4):447-63.
8. Bahadır A. İnsanın anlam arayışı ve din: logoterapik bir araştırma. İstanbul: İnsan Yayınları; 2002.
9. Sun FK, Chiu NM, Yao Y, Wu MK, Hung CF, Chen CC, ..., Chiang CY. The effects of logotherapy on meaning in life, depression, hopelessness, and suicidal ideation, in patients with depression: An Intervention Study.

- Perspect Psychiatr Care 2022a;58:1891-1899.
10. Sun FK, Wu MK, Yao Y, Chiang CY, ve Lu CY. Meaning in life as a mediator of the associations among depression, hopelessness and suicidal ideation: a path analysis. *J Psychiatr Ment Health Nurs*. 2022b;29(1):57-66.
  11. Freud S. *Psikanaliz Üzerine*. Çaliner E, (Çev.) İstanbul: Olimpos Yayınları; 2019.
  12. Bahadır A. Psikoterapi'de yeni bir yaklaşım: logoterapi ve Viktor Frankl. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi* 2000;9(9):1-17.
  13. Duman N. Travma sonrası büyüme ve gelişim. *Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Dergisi* 2019;4(7):178-184.
  14. Kırıkkanat B. Psikolojik danışmada logoterapi. *Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2018;7(9):25-32.
  15. Wong PTP. Meaning therapy: an integrative and positive existential psychotherapy. *J Contemp Psychother*. 2010;40:85-93.
  16. Frankl V.E. Hayatın anlamı ve psikoterapi. Atayman V, (Çev.) Ankara: Say Yayınları; 2019.
  17. Özbaş D, Buzlu S. Geçmişten günümüze psikiyatri hemşireliği. *İ.Ü.F.N. Hemşirelik Dergisi* 2011;19(3):187-193.
  18. Bilge A, Engin E. Kişilerarası ilişkiler kuramı temelli çözüm odaklı terapinin etkinliği: geriye dönük bir inceleme. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi* 2016;17(4):261-269.
  19. Demiralp M, Oflaz F. Bilişsel-davranışçı terapi teknikleri ve psikiyatri hemşireliği uygulaması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi* 2007;8(2):132-139.
  20. Gürkan A, Bilge A. Alternatif terapiler ve psikiyatri hemşireliği. *Ege*

- Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2006;22(1):225-232.
21. Çam MO. Psikodramanın ruh sağlığı ve hastalıkları/psikiyatri hemşireliğindeki yeri. Türkiye Klinikleri J Psychiatr Nurs-Special Topics 2016;2(3):39-45.
  22. Okanlı A, Şahin Altun Ö. Somatik ve tamamlayıcı tedavilerde psikiyatri hemşireliği uygulamaları. Türkiye Klinikleri J Psychiatr Nurs-Special Topics 2016;2(3):73-9.
  23. Eren N. Psikodinamik sanat psikoterapisi: aktarım ve karşı aktarım. Psikiyatri Hemşireliği Uygulamalarında Terapötik Müdahaleler Özel Sayısı 2016;2(3):46-53.
  24. Kaplan T, Keser İ. Geropsikiyatrik bakımda etkin bir hemşirelik müdahalesi: kabul ve kararlılık terapisi. Gevher Nesibe Journal Of Medical & Health Sciences 2020;5(9):58-68.
  25. Çam MO, Demirkol H. Roy adaptasyon modeli ve bilişsel davranışçı terapi yaklaşımına göre verilen hemşirelik bakımının sınav kaygısı üzerine etkisi. Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi 2022;14(1):270-278.
  26. Coşkun S, Yıldız Ö, Yazıcı A. Psikiyatrik rehabilitasyonda fotoğrafın kullanımı: bir ön proje. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi 2020;1(3):121-127.
  27. Eskiğölek Y, Kav S. Palyatif bakım hemşireliğinde bir spiritüel bakım yaklaşımı: acıyı anlamlandırmak. Türk Hemşireler Derneği Dergisi 2022;3(2):144-155.
  28. Çam O. Ruh sağlığı ve hastalıklarına genel bakış. İçinde: Çam O, Engin E, editörler. Ruh sağlığı ve hastalıkları hemşireliği bakım sanatı kitabı. Geliştirilmiş 3. baskı İstanbul: İstanbul Tıp Kitapevi; 2020. s. 5-19.
  29. Dülgerler Ş. Ruh sağlığı ve psikiyatri hemşireliğinde hemşirelik süreci. İçinde: Çam O, Engin E, editörler. Ruh sağlığı ve hastalıkları hemşireliği bakım sanatı kitabı. Geliştirilmiş 3. baskı İstanbul: İstanbul Tıp Kitapevi; 2020. s. 160-177.
  30. Dülgerler Ş. Terapötik müdahalede üçleme: duygu, düşünce, davranış. Türkiye Klinikleri J Psychiatr Nurs-Special Topics 2016;2(3):20-27.
  31. Frankl V.E. Tibbi ruhsal bakım. logoterapinin ve varoluşsal analizin temelleri. Tuncay S, (Çev.) İstanbul: Totem Yayınları; 2022.
  32. Bozdoğan Yeşilot S, Öz F. Hemşirenin varlığı: kuramsal bir bakış. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi 2016;7(2):94-99.
  33. Delavari H, Nasirian M. Logotherapy effect on anxiety and depression in mothers of children with cancer. Iranian journal of pediatric hematology and oncology 2014; 4(2):42-48.
  34. Suyanti TS, Keliat BA, Daulima NHC. Effect of logo-therapy, acceptance, commitment therapy, family psychoeducation on self-stigma, and depression on housewives living with HIV/AIDS. Enfermeria clinica 2018;28:98-101.
  35. Ebrahimi N, Bahari F, Zare-Bahramabadi M. The effectiveness of group logo therapy on the hope among the leukemic patients. Iranian journal of cancer prevention 2014;7(1):9-16.
  36. SHoaakazemi M, Javid MM, Tazekand FE, Khalili S. The effect of logo therapy on improving the quality of life in girl students with PTSD. Life Science Journal 2012;9(4):5692-5698.
  37. Smith A. Innovative Applications of logotherapy for military-related PTSD. VISTAS 2012;1:1-10.
  38. Aktan Z, Ekşi H. The effect of the logotherapy-based group psychological counseling program on widowed syrian refugee women's

- well-being. TRC Journal of Humanitarian Action 2022;1(1):31-48.
39. Erdem M. İntihar riski olan bireylerde anlam arayışı ve logoterapinin etkililiği. (Yayınlanmamış doktora tezi) Yalova: Yalova Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü; 2022.
40. Zorlu H 40-60 Yaş arası kadınların yaşamda anlam arayışı. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü; 2021.
41. Aydın R. Hemşire tarafından yapılan yaşamı anlamlandırma görüşmelerinin jinekolojik kanser hastalarında travma sonrası gelişim, yaşamda anlam bulma ve spiritüel iyi oluşluk üzerine etkisi. (Yayınlanmamış doktora tezi) Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2020.
42. Özoğul A. Manevi danışmanlık ve rehberlikte logoterapinin uygulanabilirliği. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2020.
43. Demirci ET. Din eğitimi açısından insanın anlam arayışı problemine cahit zarifoğlu masallar bağlamında bir bakış. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2019.
44. Öztan A. İnsanın anlam ve mutluluk arayışında inancın rolü. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2019.
45. Ağırbaş F. Manevi yönelimli aile danışmanlığı. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2018.
46. Şanlı E. Logoterapiye dayalı piskoeğitim programının ergenlerin sağlıklı bir kimlik algısı oluşturmaya etkisi (Doktora tezi). Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü; 2016.
47. Düşünceli B. Logoterapi yönelimli grupla psikolojik danışmanın travma sonrası hayata küsmeye bozukluğu üzerindeki etkisi (Doktora tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2015.
48. Çolak TS. Affetme esnekliği kazandırmada logoterapi yönelimli grupla psikolojik danışmanın etkililiği (Doktora tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2014.
49. Bayraktar B. Logoterapi yönelimli sağaltım programının konuşma bozukluklarından kekemelik üzerindeki etkisi vaka çalışması (Yüksek lisans tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2010.
50. Çolak TS. Logoterapi yönelimli grupla psikolojik danışmanın sosyal fobi üzerindeki etkisi (Yüksek lisans tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2010.
51. Oğuz G, Çağlı S, Güleç Keskin S, Jack İçöz F, Terzi M, Aker S et al. Değiştirilemez gerçekte anlam bulmak. Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi 2020;5(2):182-190.